



گکوی انگشت خمیده کرمان
Mediodactylus kirmanense
 (Nikolsky, 1900)
Kerman Bent-toed Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Gymnodactylus kirmanensis Nikolsky, 1900
Cyrtopodion kirmanense: Anderson, 1999
Cyrtopodion kirmanensis: Rösler, 2000
Mediodactylus kirmanense: Nazarov *et al.*, 2011



Exterior characteristics: Dorsum gray, with 5 longitudinal series of black quadrangular spots; tail with 13 to 16 black transverse bars; venter white. Anterior pair of enlarged postmental shields in contact; no postfemoral tubercles, males with 4 preanal pores; subcaudal scales one head width behind vent enlarged, plate-like, smooth, in 2 longitudinal series of large and small scales; dorsal tubercles distinctly smaller than interspaces; snout 2 to 2.25 times longer than diameter of eye. Snout-vent 48 mm, tail 57 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is a nocturnal lizard. They are active in dark and shady places during the day. They found under the stones, in cracks of rocks and in the holes.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی خاکستری است و پنج ردیف طولی از نقاط چهار گوش مشکی بر روی آن دیده می‌شود. ۱۳ تا ۱۶ نوار عرضی بر روی دم قابل مشاهده است. سطح شکمی سفید رنگ است. نخستین جفت از پولک‌های عقب چانه ای به یکدیگر متصلند. فاقد زگیل‌های عقب رانی است. نرها دارای ۴ حفره پیش مخرجی هستند. پولک‌های سطح زیرین دم صفحه شکل، صاف و در دو ردیف هستند. پولک‌های زگیل دار سطح پشتی به طور مشخصی کوچک تر از فاصله میان دو پولک مجاورند. طول پوزه ۲ تا ۲/۲۵ برابر قطر چشم است. طول پوزه تا مخرج ۴۸ و طول دم ۵۷ میلی متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این مارمولک تخم گذار است.

عادات و رفتار: این گونه شب‌ها و گاهی هنگام روز در مکان‌های سایه دار فعالیت می‌کند و زیر سنگ‌ها، شکاف صخره‌ها، حفره‌ها و غیره مخفی می‌شود.



گکوی انگشت خمیده ماورای خزر
Mediodactylus russowii

(Strauch, 1887)

Transcaspiian Bent-toed Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Gymnodactylus russowii Strauch, 1887

Cyrtopodion russowii zarudnyi:

Anderson, 1999

Mediodactylus russowii: Macey *et al.*, 2000



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی خاکستری روشن یک‌دست و یا با ۶ نوار عرضی تیره نامشخص و سطح شکمی سفید رنگ است. پولک‌های عقب چانه‌ای توسط دو یا سه پولک از یکدیگر جدا شده‌اند. فاقد زگیل‌های عقب رانی است. ۲ تا ۴ حفره پیش مخرجی در نرها دیده می‌شود. پولک‌های زیر دم صاف و کوچک‌اند. ردیف‌های تقریباً منظمی از پولک‌ها توسط پولک‌های کوچک زگیل‌مانندی که در میان پولک‌های بزرگ و سه‌وجهی سطح پشتی قرار گرفته‌اند، به چشم می‌خورد. دم به صورت بخش‌بخش است و پولک‌های درشت دم در میانه هر بخش قرار گرفته‌اند. طول پوزه تا مخرج ۵۱ و طول دم ۵۹ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ترکمنستان، قزاقستان، ازبکستان، تاجیکستان، قرقیزستان و چین.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه بیشتر شب‌ها یا غروب و گاهی در طول روز روی تنه درختان، دیوارها، کناره سنگ‌ها و بوته‌ها دیده می‌شوند معمولاً در زیر سنگ‌ها، زیر پوسته درختان و شکاف دیوارها مخفی می‌شود.

Exterior characteristics: Dorsum light gray, uniform, or with 6 indistinct dark transverse bars; Venter white; Anterior pair of postmentals separated by one or two scales; no post femoral tubercles; males with 2 to 4 preanal pores; subcaudal scales one head-width behind vent small, smooth, not enlarged and plate-like; scattered small keeled tubercles among the large trihedral dorsal tubercles which form fairly regular longitudinal rows; tubercles on tail arranged around middle of each caudal segment, not in terminal row of each segment. Snout-vent 51 mm, tail 59 mm.

Global distribution: Iran, Soviet Union, Turkmenistan, China, Kazakhstan, Uzbekistan, Tajikistan and Kyrgyzstan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: This species is a nocturnal lizard and it is active in dusk and sometimes seen during the day on trunks, walls and beside stones and bushes.



گکوی انگشت خمیده جازموریان *Mediodactylus sagittifer*

(Nikolsky, 1900)

Jazmurian Bent-toed Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Gymnodactylus sagittifer Nikolsky, 1900*Cyrtopodion sagittifer*: Anderson, 1999*Cyrtopodion (Mediodactylus) sagittifer*:

Sindaco & Jeremcenko, 2008



Exterior characteristics: Dorsum gray with gray brown spots arranged in 5 longitudinal rows, the spots of the central row arrowhead shaped, the Spots of the Outer Confluent to form longitudinal Stripe from eye. This pattern of dark marks forms Seven M-shaped marks emphasized by white posterior margins. Limbs and tail barred with dark gray and white; venter white. Dorsal tubercles oval, keeled; diameter of ear opening smaller than half longitudinal diameter of eye; anterior pair of enlarged postmentals in contact; no post femoral tubercles; males with 2 to 4 preanal pores; subcaudal scales one head-width behind vent small, keeled, not forming large plates; 14 to 16 abdominal scales across middle of belly. Snout-vent 33 mm, tail 32 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: This species is a nocturnal lizard and it is active in dark places. They are seen on trunks, branches, and on the walls of old buildings and hide under bushes and barks. In the evening, this gecko calls while is standing on trees which is herd from a distance about 50 meters.



ویژگی‌های ظاهری: رنگ سطح پشتی خاکستری به همراه نقاط خاکستری متمایل به قهوه‌ای است که در ۵ ردیف طولی مرتب شده‌اند. ردیف مرکزی این نقاط، پیکانی شکلند و نقاط ردیف بیرونی به هم متصل شده و نوار طولی مشخصی را به وجود می‌آورد که از چشم شروع می‌شود. این نقاط در مجموع باعث به وجود آمدن هفت نقش M شکل با حاشیه عقبی سفید می‌شوند. نوارهایی به رنگ خاکستری تیره و سفید بر روی دست و پا و دم دیده می‌شوند. سطح شکمی سفید رنگ است. پولک‌های سطح پشتی بیضی شکل و تیغه دارند. قطر سوراخ گوش از نصف قطر چشم کوچک تر است. پولک‌های عقب چانه‌ای در قسمت ابتدایی خود به یکدیگر متصلند. فاقد زگیل‌های عقب رانی است. ۲ تا ۴ حفره پیش مخرجی در نرها دیده می‌شود. پولک‌های زیر دم تیغه دار و کوچک کند. ۱۴ تا ۱۶ پولک در قسمت میانی شکم قابل مشاهده است. طول پوزه تا مخرج ۳۳ و طول دم ۳۲ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: شب‌ها یا در مکان‌ها تاریک فعالیت می‌کنند. معمولاً روی تنه درختان، شاخه‌ها، دیوار ساختمان‌ها و زیر زمین‌های قدیمی دیده می‌شوند. زیر بوته‌ها، پوسته درختان، شکاف دیوارها مخفی می‌شوند. این گکو در هنگام غروب از روی درخت، صدای مخصوصی از خود تولید کرده که از فاصله ۵۰ متری قابل شنیدن است.

گکوی انگشت خمیده کپه داغ
Mediodactylus spinicaudum
 (Strauch, 1887)
 Kopet Dagh Bent-toed Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Alsophylax spinicauda Strauch, 1887
Cyrtopodion spinicauda: Anderson, 1999
Cyrtopodion (Mediodactylus) spinicauda:
 Sindaco & Jeremcenko, 2008



Exterior characteristics: Pale gray to cream above with 7 narrow undulating dark transverse bars; tail with 7 to 9 dark bars; venter white. Dorsum covered by rounded tuberculate scales, as large as scales of snout, intermixed with enlarged rounded tubercles irregularly arranged; caudal scales arranged in annuli with three mucronate tubercles on each side of annulus; supralabials 9 to 11, anterior 5 or 6 largest; infralabials 7 to 9; nostril between rostral, first labial, and two or three nasals; no distinct chin shields; males with 2 to 4 preanal pores. Snout-vent 44 mm, tail 48 mm.

Global distribution: Iran and Turkmenistan.

Reproduction: It is oviparous and lays one or two eggs.

Behavior: This species is nocturnal and it is found under stones or bushes



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن خاکستری کم رنگ تا کرم همراه با ۷ نوار باریک عرضی موج‌دار تیره رنگ است. دم نیز دارای ۷ تا ۹ نوار تیره بوده و سطح ناحیه شکمی سفید است. سطح پشتی بدن و پوزه توسط پولک‌های زگیل مانند گردی پوشیده شده است که پولک‌های بزرگ‌تر گردی به صورت نامنظم در میان آنها پراکنده شده‌اند. دم حالت بند بند دارد و در سه عدد پولک نوک تیز در هر سمت هر بند دیده می‌شود. لب بالا ۹ تا ۱۱ پولک دارد که ۵ یا ۶ عدد اول بزرگ‌ترند. لب پایین ۷ تا ۹ پولک دارد. سوراخ بینی توسط پولک رسترال، اولین پولک لب بالا و دو یا سه پولک بینی احاطه شده است. پولک عقب چانه ای ندارد و نرها دارای ۲ تا ۴ حفره پیش مخرجی هستند. طول پوزه تا مخرج ۴۴ و طول دم ۴۸ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران و ترکمنستان.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است و یک تا دو تخم در اواسط بهار می‌گذارد.

عادات و رفتار: افراد این گونه شب‌ها و هنگام غروب فعال هستند و در زیر سنگ‌ها یا بوته‌ها مخفی می‌شوند.

گکوی ناوپولک لرستان

Mediodactylus stevenandersoni

(Torki, 2011)

Lorestan Keel-scaled Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Carinatogekko stevenandersoni Torki, 2011

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن قهوه‌ای و به همراه نوارهای عرضی منظم یا نامنظم تیره است. نوارهای تیره رنگی بر روی دست و پا، انگشتان و دم دیده می‌شود. نقاط ریزی بر روی سطح روی سر وجود دارد. سطح شکمی به رنگ سفید چرک است. پولک‌های سطح پشتی بدن ناهنگن و سطح پشتی دست و پاها همگند و ۱۴ تا ۱۷ ردیف طولی منظم از پولک‌های سه وجهی بر روی پشت دیده می‌شود. پولک‌های سطح شکمی کوچک‌تر از سطح پشتی هستند. ۳ یا ۴ پولک عقب چانه‌ای دارد. پولک‌های سطح زیرین دم بزرگ و صفحه‌مانند نیستند. طول پوزه تا مخرج ۳۵ و طول دم ۴۳ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: اطلاعاتی در مورد تولیدمثل این گونه موجود نیست اما احتمالاً مانند سایر گونه‌های این جنس تخم‌گذار است و تا دو تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: این مارمولک شب فعال است.

Exterior characteristics: Dorsal body color brownish, venter dirty white; complete dark crossbars (regular or irregular) across dorsum, limbs, digits, and tail; dorsal side of head spotted. Dorsal scales heterogeneous but dorsal scales on limbs homogeneous; ventral scales smaller than dorsal scales; 3 to 4 postmentals; ventral side of tail without large plate-like scales; 14 to 17 regular longitudinal rows of trihedral tubercles on back. Snout-vent more than 35 mm, tail 43 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: Nothing is known about reproduction of this species but, like other species of the genus *Mediodactylus*, it may lay two eggs.

Behavior: It's nocturnal.





گکوی سنگلاخ بلانفرد

Pristurus rupestris

Blanford, 1874

Blanford's Semaphore Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Pristurus rupestris Blanford, 1874

Pristurus flavipunctatus guweirensis Haas, 1943

Pristurus rupestris: Loveridge, 1947



Exterior characteristics: Olive-gray dorsally, with or without pale vertebral stripe; back and sides with rufous spots arranged in longitudinal lines, those on back larger than those on sides, and with white posterior border dark mark from nostril through eye to temporal region; sides of head, neck, chin, and throat spotted with black; tail barred with brown or gray; Rostral enters nostril; hind limb reaches ear opening; 16 to 24 lamellae under fourth toe; tail of male strongly compressed, with feeble crest or row of enlarged scales in males only. Eyelids immovable; Papillae of eye round; Top of head covered by tubercles; ventral scales granular or cycloid and imbricate, never juxtaposed and rectangular in shape. Snout-vent 28 mm, tail 27mm.

Global distribution: Iran, Jordan, Eritrea, Ethiopia, Pakistan, Somalia, Djibouti, Sudan, Saudi Arabia, Oman and United Arab Emirates.

Reproduction: It lays 1 or 2 eggs.

Behavior: This species is active at midday and also in dusk. It is found under rocks, on trunks of palm trees and on walls of abandoned buildings. They move easily up the trees.

ویژگی‌های ظاهری: رنگ سطح پشتی بدن زیتونی متمایل به خاکستری است. گاهی یک نوار طولی کم‌رنگ در قسمت میانی سطح پشتی دیده می‌شود. پشت و پهلوها دارای ردیف‌های طولی از نقاط خرمایی متمایل به قرمز است. این نقاط در قسمت پشتی بزرگ‌تر از قسمت پهلوئی هستند و همچنین در میان آنها لکه‌های روشی دیده می‌شود. نوار تیره رنگی از سوراخ بینی شروع شده و پس از عبور از چشم، تا ناحیه گیجگاهی امتداد می‌یابد. طرفین سر، گردن، چانه و گلو دارای نقاط مشکی رنگ است. دم با نوارهای قهوه‌ای یا خاکستری پوشیده شده است. پولک رسترال به سوراخ بینی متصل است. دست‌ها به سوراخ گوش می‌رسند. ۱۶ تا ۲۴ پولک در زیر انگشت چهارم پا قابل شمارش است. مقطع دم در نرها بیضی شکل است و تاجی متشکل از پولک‌های شانه دار بر روی آن دیده می‌شود. فاقد پلک متحرک بوده و مردمک چشم گرد است. سر توسط زگیل پوشیده شده و پولک‌های سطح شکمی دانه‌ای یا گرد بوده و هرگز به شکل چهارگوش دیده نمی‌شوند. طول پوزه تا مخرج ۲۸ و طول دم ۲۷ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، پاکستان، امارات متحده عربی، جیبوتی، سوئدان، عربستان، عمان، سومالی، اتیوپی، اریتره، اردن.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار بوده و یک تا ۲ تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: این گونه در روز و هنگام غروب (گرگ و میش) فعال است. زیر سنگ‌ها، برگ‌ها و شکاف دیوارها مخفی می‌گردند. اغلب می‌توان آنها را روی درخت‌ها، نخل‌ها، دیوارها، سطوح سنگ‌ها و یا روی زمین در حال فعالیت دید و به آسانی از درختان بالا می‌رود.



گکوی انگشت کوتاه خلیج فارس

Pseudoceramodactylus khobarensis

Haas, 1957

Persian Gulf Short-fingered Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Pseudoceramodactylus khobarensis Haas, 1957*Stenodactylus khobarensis*: Kluge, 1967*Pseudoceramodactylus khobarensis*:

Fujita & Papenfuss, 2011



Exterior characteristics: Dorsum cream and dark chocolate brown in roughly equal proportions, back with cream spots surrounded by brown, three indistinct dark crossbars interrupted on vertebral line by oval light spots, less distinct crossbars anterior to shoulders and across occipital region; tail with 7 dark crossbars interrupted by vertebral light marks; ventral surfaces white; postmental shields enlarged; posterior ventral scales larger than dorsals; toes without fringes, 10 to 15 rows of scales beneath; rostral scale reaches nostril, but first upper labial excluded; preanal pores absent; cloacal tubercles usually in two or three rows. Snout-vent 55 mm, tail 41 mm.

Global distribution: Saudi Arabia, Bahrain, United Arab Emirates, Oman and Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is nocturnal.



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن ترکیبی تقریباً برابر رنگ‌های کرم و قهوه‌ای تیره و به همراه نقاط کرم رنگ با حاشیه قهوه‌ای است. سه نوار عرضی تیره نامشخص که در ناحیه ستون مهره‌ها توسط لکه‌های بیضی‌رنگی روشنی قطع می‌گردد بر روی سطح پشتی قابل مشاهده است. همچنین نوار خیلی نامشخص دیگری در قسمت پشت سر وجود دارد. ۷ نوار تیره عرضی بر روی دم دیده می‌شود. سطح شکمی سفید رنگ است. پولک‌های عقب چانه‌ای کشیده‌اند. انگشتان فاقد شانه بوده و ۱۰ تا ۱۵ ردیف پولک در زیر آن دیده می‌شود. سوراخ بینی به پولک رسترال متصل بوده ولی از پولک اول لب بالا مجزا است. فاقد حفره‌های پیش مخرجیست و زگیل‌های مخرجی در دو یا سه ردیف قرار گرفته‌اند. طول پوزه تا مخرج ۵۵ و طول دم ۴۱ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، عربستان، بحرین، امارات متحده عربی و عمان.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این سوسمار شب فعال است.



گکوی عنکبوتی میزون
Rhinogecko misonnei de Witte, 1973
Misonne's Spider Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Rhinogecko misonnei de Witte, 1973

Agamura misonnei:

Szczerbak and Golubev, 1986

Rhinogecko misonnei: Anderson, 1999



Exterior characteristics: Dorsum gray, tinged with brownish, with 5 or 6 broad dark brown crossbars, 7 to 10 on tail, limbs with broad brown bars less dark than those of body and tail, lips flecked with dark brown, venter whitish. Nostril at apex of prominent swollen or cylindrical caruncle formed by the nasal scales; rostral excluded from border of nostril; tail slightly longer than body; digits without fringe; Snout-vent 81 mm, tail 73 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: No data available

Behavior: This gecko is nocturnal. Nothing is known about the behavior of this species.



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی خاکستری و اندکی مایل به قهوه‌ای و همراه با ۵ یا ۶ نوار عرضی پهن قهوه‌ای تیره است. ۷ تا ۱۰ نوار عرضی بر روی دم قرار دارد. نوارهای قهوه‌ای پهنی نیز بر روی دست و پاها دیده می‌شوند که کم‌رنگ‌تر از نوارهای بدن و دم هستند. نقاط قهوه‌ای تیره رنگی بر روی لب وجود دارد و سطح شکمی مایل به سفید است. طول دم کمی از طول بدن بیشتر است. انگشتان فاقد شانه هستند، هر چند ممکن است لبه انگشتان مضرس باشد. سوراخ بینی در انتهای بخش استوانه شکلی واقع شده که از رشد پولک بینی به وجود آمده است. طول پوزه تا مخرج ۸۱ و طول دم ۷۳ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: اطلاعاتی راجع به زادآوری این گونه موجود نمی‌باشد.
عادات و رفتار: این گونه شب فعال است.





گکوی انگشت کوتاه ایرانی

Stenodactylus affinis (Murray, 1884)
Iranian Short-fingered Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Ceramodactylus affinis Murray, 1884

Stenodactylus affinis: Wermuth, 1965



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن به رنگ خاکستری متمایل به قهوه‌ای و به همراه رگه‌های تیره رنگ و نقاط روشن است. ۴ نوار عرضی هلالی تیره رنگ بر روی سطح پشتی دیده می‌شود که اولی در پشت سر و آخری بر روی لگن قرار گرفته است. ۶ تا ۸ نوار تیره رنگ بر روی دم وجود دارد. خطوط عمودی تیره رنگی روی لب‌ها دیده می‌شود. سطح شکمی سفید رنگ است. مقطع عرضی انگشتان دایره‌ای است و سه ردیف پولک در زیر آن دیده می‌شود. انگشتان در بیشتر طولشان شانه دارند. پولک رسترال و گاهی بعضی از پولک‌های لب بالا به سوراخ بینی (که تا حدودی برجسته و رو به جلو است) متصلند. حفره‌های مخرجی در بیشتر موارد قابل مشاهده اند و زگیل‌های مخرجی در یک ردیف قرار گرفته اند. برجستگی جلوی پیشانی کم است و یا اصلاً وجود ندارد. طول پوزه تا مخرج ۶۰ و طول دم ۲۹ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران و عراق.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه شب فعال است. بیشتر زیر سنگ‌ها مخفی می‌شود. معمولاً آن را می‌توان در شب روی جاده‌ها و سنگ‌های مسطح یافت.



Exterior characteristics: Sandy gray or brown above, with darker flecks, light dots, and 4 dark crescentic transverse bars, anterior on occiput, posterior on sacral region; 6 to 8 dark bars on tail; lips with dark vertical bars; venter whitish; toes not depressed, at most slightly fringed, three rows of scales beneath; rostral and sometimes upper labial scales reach nostril which is directed forwards and sometimes upwards and somewhat outwards; preanal pores often present, cloacal tubercles in a single row; prefrontal projection absent or weak. Snout-vent 60 mm, tail 29 mm.

Global distribution: Iran and Iraq.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is nocturnal. Most times it hides beneath stones. At night, it is often found on roads and on flat stones.



گکوی انگشت کوتاه خاور میانه
Stenodactylus doriae

(Blanford, 1874)
Middle Eastern Short-fingered Gecko

نام‌های علمی مترادف:
Ceramodactylus doriae Blanford, 1874
Ceramodactylus doriae: Boulenger, 1885
Stenodactylus doriae: Kluge, 1993



Exterior characteristics: Pale buff dorsally, with brown reticulation encloses round whitish spots; tail with brown and white crossbars; venter white; toes depressed with a distinct lateral fringe of pointed toothed scales and 5 to 13 rows of scales beneath; rostral and often first upper labial scale reach nostril; preanal pores nearly always present; cloacal tubercles usually in 2 rows; prefrontal projection strong. Snout-vent 83 mm, tail 59 mm.

Global distribution: Saudi Arabia, Iran, Iraq, Palestine, United Arab Emirates, Oman, Jordan and Kuwait.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: Active at night, it is usually more active on moonlit nights, it is most commonly encountered walking slowly across the desert sands, and body raised high off the ground on its long legs. During the daytime, it resides in a burrow which it excavates in the sand.



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن نخودی کم‌رنگ و به همراه نقوش مشبک قهوه‌ای به همراه لکه‌های سفید است. نوارهای قهوه‌ای و سفید بر روی دم دیده می‌شود. سطح شکمی سفید یک‌دست است. مقطع عرضی انگشتان بیضی شکل و شانته دار بوده و ۵ تا ۱۳ ردیف پولک در زیر آن قابل مشاهده است. پولک رسترال و اولین پولک لب بالا به سوراخ بینی متصل است. حفره‌های پیش منخرجی در بیشتر موارد قابل مشاهده است. زگیل‌های منخرجی در دو ردیف قرار گرفته‌اند. برجستگی جلوی پیشانی کاملاً مشخص است. طول پوزه تا منخرج ۸۳ و طول دم ۵۹ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، عربستان، عراق، فلسطین، امارات متحده عربی، عمان، اردن و کویت.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این سوسمار شب فعال است و بیشتر در شب‌های مهتابی به فعالیت می‌پردازد. او معمولاً آرام بر روی ماسه‌ها راه می‌رود و در هنگام راه رفتن به کمک دست و پای بلندش بدن را بالاتر از سطح زمین نگاه می‌دارد. در هنگام روز برای فرار از گرمای زیاد و از ترس دشمنان در سوراخ‌های متعددی که در زیر ماسه دارد مخفی می‌شود.

گکوی دم پخ بدریاگا

Teratoscincus bedriagai

Nikolsky, 1899

Bedriaga's Plate-tailed Gecko



ویژگی‌های ظاهری: رنگ سطح پشتی بدن خاکی روشن یا کرم است. نشان هلالی شکل قهوه‌ای رنگی بر روی سر دیده می‌شود که از چشم‌ها تا پشت سر امتداد دارد. نوارهای عمودی تیره رنگی بر روی پوزه، زیر چشم و روی ناحیه گیجگاهی وجود دارد. سطح پشتی دارای چهار تا شش نوار عرضی قهوه‌ای است که در افراد بالغ روشن‌تر و بریده بریده تر است. دم دارای دو یا سه نوار قهوه‌ای، که در افراد بالغ روشن‌تر و نامشخ‌تر می‌شوند. اندام‌های حرکتی بدون نقش تیره رنگ هستند. سطح شکمی به رنگ سفید یک‌دست است. سطح بالایی دم توسط پولک‌های بزرگ صفحه‌ای پوشیده شده است. پولک‌های درشت سطح پشتی بدن به سمت جلو تنها تا ناحیه شانها امتداد یافته‌اند و ۳۶ تا ۵۲ پولک در قسمت میانی بدن وجود دارد. دارای ۹ تا ۱۱ پولک لب بالا و ۹ تا ۱۰ پولک لب پایین است. پولک‌های سطح شکمی هم اندازه و یا اندکی کوچک‌تر از پولک‌های سطح پشتی هستند. طول پوزه تا مخرج ۷۲ و طول دم ۳۵ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران و افغانستان.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: فعالیت آنها از هنگام غروب شروع و تا اواسط شب و گاهی تا اوایل صبح ادامه دارد. اغلب حفره‌هایی برای مخفی شدن می‌سازند و یا از حفره‌های دیگر گکوها استفاده می‌کنند. هنگام احساس خطر دم خود را به صورت موجی می‌لرزاند و با برخورد پولک‌های صفحه شکل صدا تولید می‌کند. چشمان این گونه در برابر نور چراغ قوه می‌درخشد.

Exterior characteristics: Dorsum light sandy or cream, head with a brown crescentic mark from eyes onto occiput, dark vertical bars on snout, below eye, and on temporal region, back with four to six brown transverse bars, lighter and broken up in adults; tail with two or three brown crossbars, becoming lighter and indistinct in adults; limbs without dark pattern; venter white. Supracaudal scales large and plate-like; enlarged scales of dorsum do not extend forward beyond the shoulder, neck covered by small granular scales; ventral scales slightly smaller than or sub-equal to dorsals; 36 to 52 scales round the middle of body; 9 to 11 supralabials; 9 to 10 infra-labials. Snout-vent 72 mm, tail 35mm.

Global distribution: Iran and Afghanistan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: This species becomes active in dusk and continue its activities until midnight or early morning. It digs own burrows or seeks for refuges in burrows of other geckos. When threatened, waves its tail and make a specific sound by rubbing the plate-like supracaudal scales. Its eyes have light reflection in front of light source.



گکوی دم پخ کایزرلینگ

Teratoscincus keyserlingii

Strauch, 1863

Keyserling's Plate-tailed Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Teratoscincus scincus keyserlingii

Strauch, 1863

Teratoscincus zarudnyi Nikolsky, 1896*Teratoscincus keyserlingii*: Macey *et al.*, 2005

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی در افراد بالغ با نقوشی به رنگ خاکستری روشن، زرد، نارنجی و طیف‌های متنوعی از قهوه‌ای پوشیده شده است. دو نوار پهن طولی به رنگ قهوه‌ای تیره بر روی سطح پشتی دیده می‌شود. پهلوها و شکم به رنگ سفید متمایل به صورتی است. در افراد نابالغ سطح پشتی به رنگ زرد تیره تا نارنجی روشن و به همراه ۴ تا ۵ نوار عرضی دودی تا مشکی است. سطح بالایی دم توسط پولک‌های بزرگ و صفحه‌ای پوشیده شده است. پولک‌های سطح پشتی گرد بوده و دارای همپوشانی زیادی هستند و به سمت جلو تا ناحیه پس سر امتداد یافته‌اند. ۲۸ تا ۳۴ پولک در قسمت میانی بدن وجود دارد. طول پوزه تا ۱۱۶ و طول دم ۷۶ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، افغانستان، پاکستان و امارات متحده عربی.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است و ۳ تا ۵ تخم می‌گذارد.
عادات و رفتار: این گونه شب فعال است. در هنگام ترس دم خود را به صورت موجی می‌لرزاند و از برخورد پولک‌های صفحه‌ای شکل روی دم تولید صدای جغ جغ می‌کند. چشمان این گونه در برابر نور چراغ قوه می‌درخشد.

Exterior characteristics: Dorsal ground color mottled with light gray, yellow, orange, various shades of brown; two wide longitudinal dark brown stripes down body, but not onto tail, which lacks distinct markings; sides and belly pinkish to white. Young dark yellow to light orange, with 4 to 5 sooty to black transverse bars on body, similar numbers on tail. Supracaudal scales large and plate-like; cycloid scales of back strongly imbricate, extending onto posterior part of head; 28 to 34 scales around middle of body. Snout-vent 116 mm, tail 76 mm.

Global distribution: Iran, Afghanistan, Pakistan and United Arab Emirates.

Reproduction: It is an oviparous lizard and lays 3 to 5 eggs.

Behavior: It is a nocturnal species. When threatened, waves its tail and rubs the plate-like supracaudal scales and makes a noise. Its eyes have light reflection in front of light source



گکوی دم پخ بلوچی

Teratoscincus microlepis

Nikolsky, 1899

Baluch Plate-tailed Gecko



Exterior characteristics: Light tan above, with narrow dark brown or black oblique or V-shaped bars, becoming indistinct or disappearing with age; a dark U-shaped mark on occiput light spots on flanks; tail with 5 to 8 dark transverse bars. Tail covered above (at least on posterior two-thirds) by single row of large, plate-like, strongly imbricate scales; Large cycloid scales of dorsum not extending beyond shoulders; Dorsals about 100. Snout-vent 77 mm, tail 50 mm.

Global distribution: Iran and Pakistan.

Reproduction: It is oviparous and lays 2 to 4 eggs each time.

Behavior: It is a nocturnal species and burrows in sand dunes. When threatened, waves its tail and rubs the plate-like supracaudal scales and makes a noise.

ویژگی‌های ظاهری: رنگ سطح پشتی بدن خرمایی روشن به همراه نوارهای باریک V شکل یا مورب به رنگ قهوه‌ای تیره یا سیاه است، که با افزایش سن نامشخص یا ناپدید می‌گردند. یک نقش U شکل تیره درست در پشت سر جانور دیده می‌شود. پهلوهای بدن دارای نقاط روشن بوده و دم دارای ۵ تا ۸ نوار عرضی تیره است. سطح بالایی دم توسط پولک‌های بزرگ، صفحه‌ای و با همپوشانی زیاد پوشیده شده است. پولک‌های درشت و گرد سطح پشتی بدن به سمت جلو و تنها تا ناحیه شانها امتداد یافته‌اند و حدود ۱۰۰ پولک در قسمت میانی بدن وجود دارد. طول پوزه تا مخرج ۷۷ و طول دم ۵۰ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران و پاکستان.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است و هر بار ۲ تا ۴ تخم می‌گذارد. **عادات و رفتار:** فعالیت آنها از هنگام غروب شروع و تا اواسط شب و گاهی تا اوایل صبح ادامه دارد. اغلب حفره‌هایی برای مخفی شدن می‌سازند و یا از حفره‌های دیگر گکوها استفاده می‌کنند. هنگام احساس خطر دم خود را به صورت موجی می‌لرزاند و با برخورد پولک‌های صفحه شکل صدا تولید می‌کند.



گکوی کوتوله راه راه

Tropicolotes helenae

(Nikolsky, 1907)

Banded Dwarf Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Microgecko helenae Nikolsky, 1907*Tropicolotes helenae*: Mertens, 1956*Tropicolotes (Microgecko) helenae*:

Rösler, 2000



Exterior characteristics: In *T. h. helenae* Back yellow, gray or brown, with or without indistinct, undulating dark transverse bars, narrower than interspaces and bordered posteriorly with white, back sometimes uniform, sometimes with two dorsolateral series of white spots; a brown line from rostral through eye to ear or continuing to shoulder; tail with 8 to 12 dark transverse bars narrower than interspaces and bordered posteriorly with white. In *T. h. fasciatus* dorsum brownish gray in life, with five small dark crossbars about two to three scale rows wide, fifth at level of vent. These followed by five equally narrow whitish crossbars; unregenerated tail with six black, yellow-margined crossbars; indistinct dark gray temporal band, not passing through ear opening. Limbs uniform yellow or grayish tan and venter is whitish in both subspecies. Dorsal scales homogenous and smooth; A single pair of postmentals; 80 to 92 dorsal scales between axilla and groin. Snout-vent 27 mm, tail 23 mm.

Global distribution: Iran and Pakistan.**Reproduction:** It is an oviparous lizard.**Behavior:** It is a nocturnal species and during the day it is found under stones.

ویژگی‌های ظاهری: در زیر گونه *T. h. helenae* سطح پشتی به رنگ زرد، خاکستری یا قهوه‌ای و گاه به همراه نوارهای تیره عرضی است. عرض هر نوار از فاصله میان دو نوار متوالی کمتر است و حاشیه عقبی هر یک سفید رنگ است. گاه سطح پشتی کاملاً یک‌دست و بدون نقش و نگار است. نوار قهوه‌ای رنگی از نوک پوزه شروع شده پس از عبور از چشم و گوش تا شانه‌ها ادامه می‌یابد. ۸ تا ۱۲ نوار عرضی تیره بر روی دم وجود دارد که عرض هر نوار از فاصله میان دو نوار متوالی کمتر است. حاشیه عقبی هر نوار دمی سفید رنگ است. در زیر گونه *T. h. fasciatus* سطح پشتی به رنگ خاکستری متمایل به قهوه‌ای و به همراه ۵ نوار است که پهنای هر نوار حدود ۲ یا ۳ پولک است. پنجمین نوار در ناحیه لگن قرار گرفته است. در کنار هر یک از این نوارهای تیره، نوار روشنی با پهنای برابر به چشم می‌خورد. دم اصلی دارای ۶ نوار عرضی مشکی رنگ با حاشیه زرد است. یک نوار نامشخص خاکستری تیره از نوک پوزه شروع شده و پس از عبور از چشم تا سوراخ گوش امتداد می‌یابد. در هر دو زیر گونه دست و پاها زرد یا خاکستری روشن و بدون نقش و نگار و سطح شکمی سفید رنگ است. پولک‌های سطح پشتی هم اندازه، کوچک و همگن و صاف هستند. دارای یک جفت پولک پشت چانه‌ای است. ۸۰ تا ۹۲ پولک در فاصله میان دست و پا در ناحیه سینه قابل شمارش است. طول پوزه تا مخرج ۲۷ میلی‌متر و طول دم ۲۳ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران و پاکستان.**زادآوری:** این مارمولک تخم‌گذار است.**عادات و رفتار:** این گونه شب‌فعال است و در طول روز در زیر سنگ‌ها پنهان می‌شود.

گکوی کوتوله لطیفی

Tropicolotes latifi

Leviton and Anderson, 1972

Latifi's Dwarf Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Tropicolotes latifi Leviton and Anderson, 1972*Tropicolotes (Microgecko) latifi*:

Szczerbak and Golubev, 1986

Tropicolotes latifi: Frynta et al., 1997

Exterior characteristics: Dorsum Yellowish brown with 5 transverse yellow margined dark bars; eight dark crossbars tail, narrower than inter spaces; Dark line extending from poster or margin of eye across temporal region and above axilla for short distance onto side of body; no dark line on snout, which is slightly darker than upper surface of head; venter cream. Dorsal scales homogenous and smooth; nostril surrounded by four scales; internasals enlarged, in contact, followed by an additional pair of enlarged shields twice as large as succeeding scales; no postmentals, mental rounded behind, bordered by 8 granules; about 75 dorsal scales from axilla to groin. Snout-vent 26 mm, tail 24 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: This lizard is oviparous.

Behavior: It is a nocturnal species and during the day it is found under stones.



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی قهوه‌ای متمایل به زرد و به همراه ۵ نوار تیره رنگ عرضی با حاشیه زرد رنگ است. هشت نوار عرضی تیره بر روی دم دیده می‌شود که پهنای آن‌ها از فاصله بینشان کمتر است. خط تیره رنگی از گوشه چشم شروع شده و پس از عبور از قسمت بالای گوش، به طور نامشخصی در امتداد بدن ادامه می‌یابد. با این که پوزه اندکی تیره رنگ تر از سطح پشتی سر است، هیچ نوار تیره رنگی بر روی آن دیده نمی‌شود. سطح شکمی کرم یک‌دست است. پولک‌های سطح پشتی هم اندازه، کوچک و همگن و صاف هستند. سوراخ بینی توسط ۴ پولک احاطه شده است. پولک‌های بین بینی بزرگند و به هم متصلند. پولک پشت چانه ای وجود ندارد. بخش عقبی پولک چانه ای گرد است و به ۸ پولک کوچک گلوبی متصل است. حدود ۷۵ پولک در فاصله دست و پا در ناحیه سینه قابل شمارش است. طول پوزه تا مخرج ۲۶ و طول دم ۲۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه شب فعال است و در طول روز در زیر سنگ‌ها پنهان می‌شود.

گکوی کوتوله ایرانی

Tropicolotes persicus

(Nikolsky, 1903)

Persia Dwarf Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Alsophylax persicus Nikolsky, 1903*Microgecko persicus*: Kluge, 1993*Tropicolotes persicus*: Frynta et al., 1997

Exterior characteristics: In *T.p.persicus* dorsal ground color lemon yellow in life; five dark transverse bars on body, first on neck, fifth just anterior to hind limbs; nine dark bars on tail, extreme tip of tail black; dark stripe from tip of snout through eye and along side of head and neck to level of second dorsal bar, limbs without dark markings; venter white. In *T.p.bakhtiari* dorsal surfaces cream in life, with four chocolate brown transverse bars between shoulders and pelvis, darkest on posterior margin of each bar; dark bar on nape. Posterior corners of which extend back and down to meet next crossbar, anterior corners extending forward, meeting dark marking which lies just posterior to eye and over ear opening; 11 dark crossbars on tail; limbs. Snout and labials lightly dusted with brown; venter immaculate creamy white. Digits without fringe; Dorsal scales homogenous and smooth; 2 pairs of postmentals. Snout-vent length 31 mm, tail 33 mm.

Global distribution: Iran, Iraq, Pakistan, India.

Reproduction: It is an oviparous lizard.

Behavior: It is a nocturnal species and during the day it is found under stones.

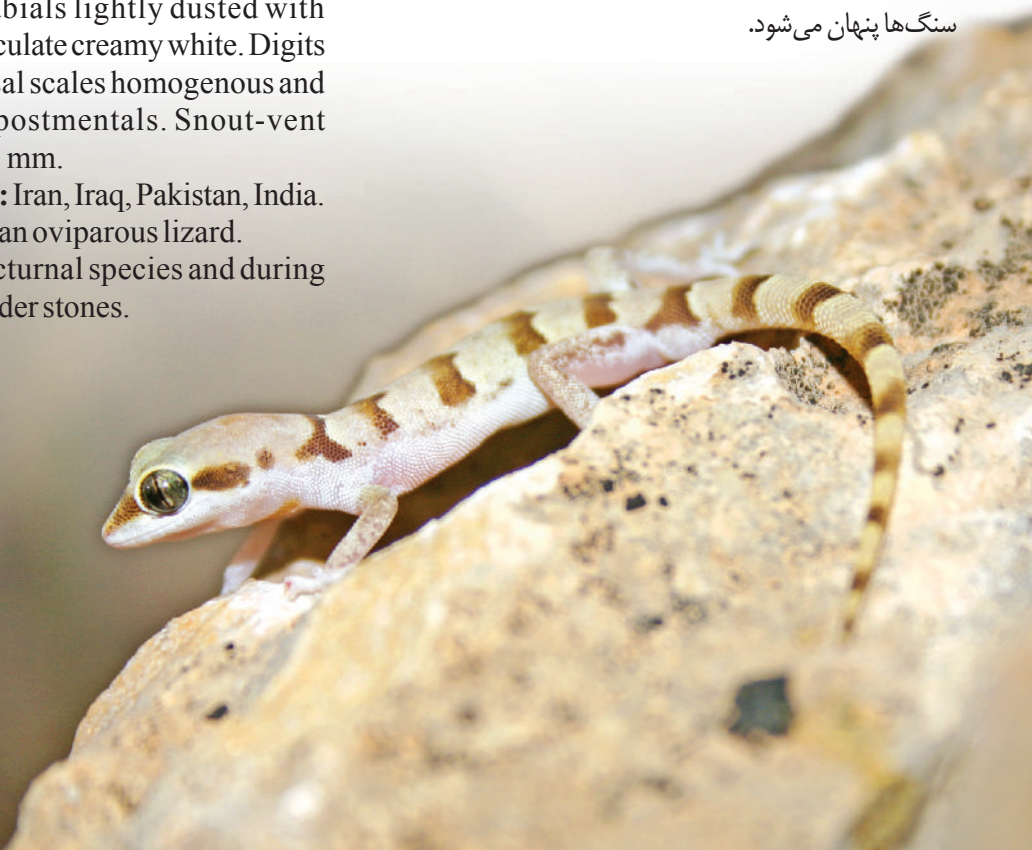


ویژگی‌های ظاهری: در زیر گونه *T.p.persicus* سطح پشتی بدن به رنگ زرد لیمویی به همراه پنج نوار عرضی تیره رنگ است که اولی بر روی گردن و پنجمی در جلوی پایهای عقب است. ۹ نوار تیره بر روی دم وجود دارد و انتهای دم مشکی رنگ است. نوار تیره رنگی از نوک پوزه شروع شده و پس از عبور از چشم و کنار گردن تا لبه کناری نوار دوم سطح پشتی ادامه می‌یابد. دست و پاها بدون نقوش تیره رنگ بوده و سطح شکمی سفید رنگ است. در زیر گونه *T.p.bakhtiari* سطح پشتی به رنگ کرم و به همراه پنج نوار قهوه‌ای شکلاتی عرضی است اولی در ناحیه گردن و آخری در ناحیه لگنی است. هر نوار در جهت عرضی خود از جلو به عقب پر رنگ‌تر می‌گردد. دو انتهای نوار دوم سطح پشتی به سمت جلو تمایل دارد و به انتهای خط تیره رنگی که از چشم و سوراخ گوش می‌گذرد، متصل می‌گردد. ۱۱ نوار تیره عرضی بر روی دم دیده می‌شود. نقاط ریز قهوه‌ای رنگی بر روی پوزه و لب‌ها دیده می‌شوند. سطح شکمی سفید متمایل به کرم یک‌دست است. پولک‌های سطح پشتی هم اندازه، کوچک و همگن و صاف هستند. دارای دو جفت پولک پشت چانه‌ای است. طول پوزه تا مخرج ۳۱ و طول دم ۳۳ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، عراق، پاکستان و هند.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گکو شب فعال است و در طول روز در زیر سنگ‌ها پنهان می‌شود.



گکوی کوتوله استیودنر

Tropicolotes steudneri

(Peters, 1869)

Steudner's Dwarf Gecko

نام‌های علمی مترادف:

Gymnodactylus steudneri Peters, 1869*Tropicolotes steudneri*: Loveridge, 1947*Tropicolotes cf. steudneri*: Anderson, 1999

Exterior characteristics: Dorsum light sandy beige with 6 or 7 light brown crossbars sometimes broken and irregular, first on nape, last across sacrum; a dark mark from snout through eye to first crossbar; tail with 7 to 9 dark crossbars narrower than interspaces; limbs with indistinct dark bars; venter white. Dorsal scales homogeneous, imbricate, weakly keeled (under magnification) 51 around middle of body; subdigital lamellae distinctly tricarinate; first pair of postmentals in broad contact, second pair small, separated by three scales; hind limb reaches nearly to axilla. Snout-vent 26 mm, tail 27 mm.

Global distribution: Algeria, Libya, Egypt, Sudan, Ethiopia, Jordan and Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is a nocturnal species and during the day it is found under stones.



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی به رنگ بژ متمایل به قهوه‌ای کمرنگ و به همراه ۶ تا ۷ نوار عرضی قهوه‌ای روشن است که به صورت منقطع و نامنظم قرار گرفته‌اند. اولین نوار در ناحیه گردن و آخرین نوار در ناحیه لگن قرار گرفته است. نوار تیره رنگی از نوک پوزه شروع شده و پس از عبور از چشم تا اولین نوار سطح پشتی ادامه می‌یابد. ۷ تا ۹ نوار عرضی بر روی دم دیده می‌شود. عرض هر نوار کمتر از فاصله میان دو نوار متوالی است. نوارهای تیره مشخصی بر روی پاها دیده می‌شود. سطح شکمی سفید یک‌دست است. پولک‌های سطح پشتی همگن، اندکی تیغه‌دار و دارای همپوشانی هستند. ۵۱ پولک دور بدن را احاطه کرده‌اند. پولک‌های سطح زیرین انگشتان دارای تیغه سه وجهی هستند. دارای دو جفت پولک پشت چانه‌ای است که جفت اول به هم متصل بوده و جفت دوم توسط سه پولک کوچک از هم جدا شده‌اند. پایهای عقبی به زیر بغل می‌رسند. طول پوزه تا مخرج ۲۶ و طول دم ۲۷ میلی‌متر است. **پراکنش جهانی:** ایران، الجزیره، لیبی، مصر، سودان، اتیوپی و اردن.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه شب فعال است و در طول روز در زیر سنگ‌ها پنهان می‌شود.



سوسمار انگشت شانه‌ای بلانفورد

Acanthodactylus blanfordii

Boulenger, 1918
Blanford's Fringe-toed Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Acanthodactylus cantoris var. *blanfordii*
Boulenger, 1918

Acanthodactylus cantoris blanfordii:
Smith, 1935

Acanthodactylus blanfordii: Salvador, 1982



Exterior characteristics: 6 or 7 dorsal and one lateral light longitudinal streaks (cream in life), sometimes broken into series of white spots, on a buff to golden brown ground, the stripes of this ground often with single lines of black spots, especially in juveniles; some large adults nearly uniform light brown; hind limbs with dark-ringed light spots; venter uniform cream to grayish white. Four supraoculars; one row of granules between supraoculars and superciliaries; usually 5 supralabials anterior to subocular; subocular separated from lip; temporals sharply keeled; ventrals in 12 to 16 straight longitudinal series; 34 to 46 dorsal scales across middle of back; 27 to 38 gular scales on median line; 4 series of scales around fingers. Snout-vent length 66 mm, tail 131 mm.

Global distribution: Iran, Afghanistan, Pakistan, India and Oman.

Reproduction: This species is oviparous.

Behavior: They retreat to holes, usually among roots.



ویژگی‌های ظاهری: ۶ یا ۷ خط طولی روشن (کرم رنگ در نمونه زنده) که گاه به نقاط سفید رنگ تجزیه شده است، به همراه ردیف‌هایی از نقاط سیاه رنگ در زمینه نخودی تا قهوه‌ای متمایل به طلایی بر روی سطح پشتی دیده می‌شود. نقاط و خطوط پشتی در افراد نابالغ مشخص‌تر هستند. افراد بالغ بزرگ جثه عموماً به رنگ قهوه‌ای روشن یک‌دست دیده می‌شوند. نقاط روشنی با حاشیه تیره بر روی پاها وجود دارند. سطح شکمی کرم یک‌دست یا سفید متمایل به خاکستری است. پولک‌های قسمت‌های کناری پشت بدن هم‌اندازه پولک‌های وسطی هستند. ۴ پولک بالای چشمی دارد و یک ردیف پولک دانه‌ای پولک‌های مژه‌ای را از این پولک جدا کرده است. معمولاً ۵ پولک لب بالا در جلوی پولک زیر چشمی قرار گرفته‌اند. پولک زیر چشمی به دهان نمی‌چسبد. پولک‌های گیجگاهی به طور مشخصی تیغه دارند. پولک‌های سطح شکمی در ۱۲ تا ۱۶ ردیف طولی مستقیم قرار گرفته‌اند. پولک‌های سطح پشتی ۳۴ تا ۳۶ و پولک‌های گلوبی ۲۷ تا ۳۸ عدد هستند. ۴ پولک انگشتان را محاط کرده‌اند. طول پوزه تا منخرن ۶۶ و طول دم ۱۳۱ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، افغانستان، پاکستان، هند و عمان.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: در موقع احساس خطر به درون سوراخ‌ها یا لابه‌لای ریشه‌ها می‌رود.



سوسمار انگشت شانهای بسک

Acanthodactylus boskianus

(Daudin, 1802)

Bosk's Fringe-fingered Lizard

نام‌های علمی مترادف:

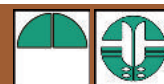
Lacerta boskiana Daudin, 1802*Scapteira inaequalis* Gray, 1838*Acanthodactylus boskianus*: Duméril & Bibron, 1839

Exterior characteristics: In the male specimen dorsum sandy grey with two light dorsolateral stripes on each side enclosing a broad brown band with light reticulations, also a weakly visible dark brown vertebral stripe present; In the female specimen dorsum is dark brown with 7 narrow, light stripes, the two dorsolateral ones, upper surface of limbs grayish brown with numerous light spots; all of the ventral surfaces whitish. Ventral surface of tail in females pink or bright red; other ventral surfaces whitish. In the juvenile specimen, dorsum dark brownish black with 6 strongly contrasting light lines disappears towards the posterior part of back. Usually four entire supraoculars but the first one divided; temporals keeled; three series of scales on fingers; ventrals arranged in 10 straight longitudinal rows; very large, keeled, imbricate dorsals, 19 to 55 across middle of body; large, imbricate, and sharply keeled scales on the upper surface of the tail. Snout-vent 66 mm, tail 134 mm.

Global distribution: Iran, Morocco, Algeria, Tunisia, Libya, Egypt, Jordan, Mauritania, Mali, Niger, Nigeria, Sudan, Ethiopia, Eritrea, Saudi Arabia, United Arab Emirates, Oman, Kuwait, Palestine, Syria, Iraq and Turkey

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: They are diurnal and burrow into the sand near the bushes base during hot hours of the day.



ویژگی‌های ظاهری: در نرها سطح پشتی خاکستری متمایل به شنی با یک نوار نامشخص قهوه‌ای تیره در قسمت میانی و دو نوار روشن در دو سمت آن است. یک نوار قهوه‌ای با نقوش روشن، در هر سمت بدن دیده می‌شود. در ماده‌ها سطح پشتی قهوه‌ای تیره با ۷ ردیف طولی از نقاط روشن است. سطح بالایی پاها قهوه‌ای متمایل به خاکستری با نقاط روشن است. سطح زیرین دم در ماده‌ها به رنگ صورتی یا قرمز روشن دیده می‌شود. سطح شکمی سفید است. در نابالغین سطح پشتی قهوه‌ای تیره متمایل به مشکی با ۶ نوار روشن است که به سمت انتهای بدن محو می‌گردد. معمولاً چهار پولک بالای چشمی دارد که اولین پولک تجزیه شده است. پولک‌های گیجگاهی تیغه دارند. سه پولک اطراف انگشتان را محاط کرده است. پولک‌های سطح شکمی در ۱۰ ردیف طولی مستقیم آرایش یافته اند. پولک‌های سطح پشتی بزرگ، تیغه دار و دارای هم پوشانی بوده و در پهن ترین قسمت بدن ۱۹ تا ۵۵ عدد هستند. سطح بالایی دم نیز توسط پولک‌های تیغه دار بزرگ و دارای هم پوشانی پوشیده شده است. طول پوزه تا مخرج ۶۶ و طول دم ۱۳۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، مراکش، الجزایر، تونس، لیبی، مصر، اردن، موریتانی، مالی، نیجریه، سودان، اتیوپی، اریتره، عربستان، امارات متحده عربی، عمان، کویت، فلسطین، سوریه، عراق و ترکیه.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: مارمولکی روز فعال است. در طول ساعات گرم روز در پای بوته‌ها به زیر ماسه فرو می‌رود و تا خنک شدن هوا همان جا می‌ماند.

سوسمار انگشت شانه‌ای هندی
Acanthodactylus cantoris

Günther, 1864

Indian Fringe-fingered Lizard



Exterior characteristics: three supraoculars, the anterior of which is small; one row of granules between supraoculars and superciliaries; 8 supralabials; subocular rest on 5th, 6th and 7th supralabials; ventral scales smooth, square, in 12 longitudinal series in the middle of the belly; median dorsals distinctly larger than laterals; gulars 26 to 36; upper surface of the tail keeled.

Global distribution: Iran, Afghanistan, Pakistan, India and Jordan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: They are diurnal.

مشخصات ظاهری: سه پولک بالای چشمی دارد که اولی کوچک است و توسط یک ردیف از پولک‌های دانه‌ای، از پولک‌های مژه‌ای جدا شده‌اند. ۸ پولک در لب بالا دارد. پولک زیر چشمی بر روی پنجمین، ششمین و هفتمین پولک لب بالا واقع شده است. پولک‌های سطح شکمی صاف و مربع شکلند و در ۲۱ ردیف طولی آرایش یافته‌اند. پولک‌های میانی سطح پشتی به طور مشخصی از پولک‌های پهلوها بزرگ‌ترند. ۶۲ تا ۶۳ پولک گلویی دارد. پولک‌های روی دم تیغه دارند.

پراکنش جهانی: ایران، افغانستان، پاکستان، هند و اردن.

زادآوری: این مارمولک تخم گذار است.

عادات و رفتار: مارمولکی روز فعال است.







ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی به رنگ قهوه‌ای روشن یا خرمایی و به همراه ۴ ردیف طولی از نقاط مشکی کوچک بوده که به همراه نقاطی به رنگ سفید متمایل به کرم دیده می‌شوند. عرض این نقاط کم‌تر از فاصله بین آنهاست. گاه نقاط تیره رنگ سطح پشتی به یکدیگر متصل شده و یک طرح شبکه‌ای را به وجود می‌آورد. در پهلوها، نقوش تیره از نظم کمتری برخوردارند. سطح شکمی کرم تا سفید متمایل به خاکستری است. ۴ پولک بالای چشمی (که چهارمی قطعه قطعه شده است) دارد و یک ردیف پولک دانه‌ای پولک‌های مژه‌ای را از این پولک جدا کرده است. معمولاً ۴ پولک لب بالا در جلوی پولک زیر چشمی قرار گرفته‌اند. پولک‌های گیجگاهی دانه‌ای و صافند. پولک‌های سطح شکمی در ردیف‌های کاملاً مستقیمی قرار ندارند و بلندترین ردیف از ۱۴ تا ۱۶ پولک تشکیل شده است. ۱۸ تا ۲۲ ردیف پولک در حد فاصل دو دست جلو قابل شمارش است. ۴ پولک انگشتان را محاط کرده‌اند. شانه‌های انگشتان پا کوتاه‌اند. طول پوزه تا مخرج ۷۴ و طول دم ۱۲۲ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، لبنان، سوریه، اردن، عراق و عربستان.
زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.
عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در موقع احساس خطر به درون سوراخ‌ها یا لابه‌لای ریشه‌ها می‌رود.

سوسمار انگشت شانه‌ای بزرگ

Acanthodactylus grandis

Boulenger, 1909

Giant Fringe-toed Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Acanthodactylus grandis Boulenger, 1909

Acanthodactylus fraseri Boulenger, 1918

Acanthodactylus grandis: Anderson, 1999



Exterior characteristics: Tan or light brown above, with 4 longitudinal lines of conspicuous small black spots superimposed on a pattern of creamy spots, these spots narrower than spaces between lines of spots; dark spots of dorsum sometimes coalesce transversely or longitudinally to form reticulations; flanks with less regularly arranged dark markings; venter Cream to grayish white. Four supraoculars (4th broken up); one row of granules between supraoculars and superciliaries; usually 4 supralabials to below center of eye; temporals granular, not keeled; ventral plates not forming straight longitudinal series, 14 to 16 in longest transverse row; 18 to 22 dorsal scales in transverse series between hind limbs; 4 series of scales around fingers; lateral fringe on toes scant. Snout-vent length 74 mm, tail 122 mm.

Global distribution: Iran, Lebanon, Syria, Jordan, Iraq and Saudi Arabia.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal and retreat to holes, usually among roots.



سوسمار انگشت شانه‌ای ایرانی

Acanthodactylus micropholis

Blanford, 1874

Persian Fringe-toed Lizard



Exterior characteristics: Gray above in alcohol, light brown in life, usually with 7 white or cream (sometimes bright yellow in life) longitudinal streaks on body, sometimes with light spots in dorsolateral dark stripe; interspaces between light streaks often blackish, with a series of small, round white dots; vertebral stripe bifurcates on nape; limbs with light spots on light brown ground; venter white or cream; in life, tail is sometimes (perhaps seasonally) bright yellow. Only 2 entire supraoculars; one or 2 rows of granules separating supraoculars and superciliaries; 4 supralabials anterior to subocular; minute smooth temporals; ventrals in 10 straight longitudinal series; dorsals feebly keeled, 48 or more across middle of body; 3 series of scales around fingers. Snout-vent length 63 mm, tail 125 mm.

Global distribution: Iran, Afghanistan and Pakistan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal. This species is able to dig the sandy ground in emergency conditions.



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی در نمونه زنده به رنگ قهوه‌ای روشن و در نمونه تثبیت شده، به رنگ خاکستری است. معمولاً ۷ خط طولی سفید یا کرم رنگ (گاهی اوقات در نمونه‌های زنده به رنگ زرد روشن) بر روی پشت وجود دارد که فاصله میان آنها مشکی رنگ و با نقاط سفید رنگ کوچک است. خط میانی در ناحیه گردن، دوشاخه می‌شود. نقاط روشنی بر روی نوار تیره رنگ جانبی به چشم می‌خورد. سطح بالایی پاها قهوه‌ای روشن به همراه خال‌های روشن و سطح شکمی سفید یا کرم است. گاه در نمونه‌های زنده (شاید به طور فصلی) دم به رنگ زرد روشن است. تنها دو پولک بالای چشمی دارد که توسط یک یا دو ردیف پولک دانه‌ای از پولک‌های مژه‌ای جدا شده‌اند. ۴ پولک لب بالا در جلوی پولک زیر چشمی قرار گرفته‌اند. پولک‌های گیجگاهی صاف و کوچکند. پولک‌های سطح شکمی در ۱۰ ردیف طولی مستقیم قرار گرفته‌اند. پولک‌های سطح پشتی تیغه دارند و در ۴۸ ردیف یا بیشتر آرایش یافته‌اند. ۳ پولک انگشتان را محاط کرده‌اند. شانه‌های انگشتان پا کوتاه‌اند. طول پوزه تا منخرن ۶۳ و طول دم ۱۲۵ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، افغانستان و پاکستان.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در مواقع اضطراری قادر است زمین را در مناطق ماسه‌ای حفر کند.



سوسمار انگشت شانه‌ای نیلسون
Acanthodactylus nilsoni

Rastegar-pouyani, 1998
Nilson's Fringe-toed Lizard

Exterior characteristics: Upper surface of head olive brown; temporal region and upper surface of forelegs light brown; upper surface of hind limbs with many large whitish spots bordered by dark brown circles; dorsum grayish brown, with 6 to 8 interrupted longitudinal dark stripes, the dorsolateral ones having a tendency to form a reticulation; vertebral region without dark stripe; upper surface of tail light brownish grey; ventral surfaces whitish. Eight longitudinal and 26 transverse rows of ventral plates; 48 to 52 imbricate, keeled scales across dorsum; toes covered with three rows of scales; 4 supralabials anterior to subocular; subocular not bordering mouth; temporals keeled, more than 100; 10 to 12 scales in collar; 23 to 24 lamellae under fourth toe which is moderately denticulated laterally. Snout-vent 73 mm, tail 143 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal and hides under stones in emergency situations.



ویژگی‌های ظاهری: سطح بالایی سر قهوه‌ای زیتونی است. گیجگاه و سطح بالایی دست‌ها قهوه‌ای روشن است و بر روی سطح بالایی دست‌ها نقاط زیاد سفید رنگ با حاشیه قهوه‌ای تیره دیده می‌شود. سطح پشتی قهوه‌ای متمایل به خاکستری به همراه ۶ تا ۸ نوار منقطع تیره رنگ است. نوارهای پهلویی به شکلی شبکه مانند تبدیل شده‌اند. هیچ نوار تیره‌ای در ناحیه ستون مهره‌ها مشاهده نمی‌گردد. سطح بالایی دم خاکستری متمایل به قهوه‌ای و شکم به رنگ سفید است. پولک‌های سطح شکمی در ۸ ردیف طولی و ۲۶ ردیف عرضی آرایش یافته‌اند. ۴۸ تا ۵۲ پولک تیغه دار و دارای همپوشانی در پهن ترین نقطه سطح پشتی قابل شمارش است. ۳ عدد پولک انگشتان را محاط می‌کند. پولک زیر چشمی به دهان متصل نیست و ۴ عدد پولک لب بالا در جلوی آن قرار گرفته‌اند. بیش از ۱۰۰ پولک تیغه دار در منطقه گیجگاهی قابل شمارش است. ۱۰ تا ۱۲ پولک یقه ای دارد. ۲۳ تا ۲۴ پولک در زیر انگشت چهارم پا که تا حدی شانه دار است وجود دارد. طول پوزه تا مخرج ۷۳ و طول دم ۱۴۳ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این گونه تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است. در موقع احساس خطر، زیر سنگ‌ها مخفی می‌شود.



سوسمار انگشت شانه‌ای اشمیت

Acanthodactylus schmidti

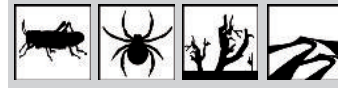
Haas, 1957

Schmidt's Fringe-fingered Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Acanthodactylus cantoris schmidti Haas, 1957

Acanthodactylus schmidti: Anderson, 1999



Exterior characteristics: Dorsum covered with a reticulum of tan or light brown, enclosing light areas which form spots more or less regularly arranged in longitudinal rows; limbs and tail similarly patterned; large adults almost uniform tan on back, retaining pattern on extremities; young and adults similar, never with distinct longitudinal stripes; venter cream to white. Three large supraoculars (4th usually divided in two); 5 supralabials anterior to subocular; subocular not bordering mouth; usually 2 keeled supratemporals; temporals sharply keeled; ventral plates in 12 to 16 oblique longitudinal series, outer rows consisting of pointed scales; 32 to 54 dorsals across middle of back, posterior dorsolateral scales double the size of the middorsals. Snout-vent 85 mm, tail 146 mm.

Global distribution: Iran, Yemen, Oman, Bahrain, Saudi Arabia, Jordan, Iraq, United Arab Emirates and Kuwait.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal and digs burrows at the base of shrubs.

ویژگی‌های ظاهری: نقوشی متشکل از نقاط کم و بیش منظم، به رنگ قهوه‌ای روشن یا خرمایی در زمینه‌ای روشن بر روی سطح پشتی وجود دارد که در ردیف‌های طولی قرار گرفته‌اند. نقوش روی پاها و دم مشابه است. سطح پشتی در افراد بالغ بزرگ جثه تقریباً به رنگ قهوه‌ای یا مشکی یک‌دست است. سطح پشتی در افراد نابالغ نیز همانند بالغین و بدون نوارهای مشخص طولی است. سطح شکمی کرم تا سفید است. سه پولک بزرگ بالای چشمی دارد (پولک چهارم معمولاً به دو قسمت تقسیم شده است). پولک زیر چشمی به دهان متصل نیست و ۵ پولک لب بالا در جلوی آن قرار گرفته‌اند. معمولاً ۲ عدد پولک فوق گیجگاهی تیغه دار قابل مشاهده است. پولک‌های گیجگاهی به طور مشخصی تیغه دارند. پولک‌های سطح شکمی در ۱۲ تا ۱۶ ردیف طولی مورب قرار گرفته‌اند. ۳۲ تا ۵۴ پولک در پهن ترین نقطه سطح پشتی قابل شمارش است. پولک‌های پهلوها تقریباً دو برابر پولک‌های قسمت میانی بدنند. طول پوزه تا مخرج ۸۵ و طول دم ۱۴۶ میلی‌متر است. **پراکنش جهانی:** ایران، بحرین، عمان، یمن، عربستان، اردن، عراق، امارات متحده عربی، کویت و قطر. **زادآوری:** این گونه تخم‌گذار است. **عادات و رفتار:** این گونه روز فعال است. لانه خود را در زیر بوته‌ها حفر می‌کند.





لاسرتای آناتولی

Apathya cappadocica (Werner, 1902)

Anatolian Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta cappadocica Werner, 1902

Apathya cappadocica: Lantz & Suchow, 1934

Lacerta cappadocica urmiana: Anderson, 1999



Exterior characteristics: Dorsal surface of head and anterior part of dorsal olive brown, uniform; dorsum with more or less distinct light dots arranged in 2 or 4 longitudinal rows with irregular dark edges, having tendency to form black transverse bars; tail gray or bluish white, often bright blue on posterior three-fourths; row of large blue ocelli on sides of body, above and below, with more or less regular rows of whitish flecks; venter bluish white, often with orange tinge on throat and anal region; ventral surface of tail blue; lower eyelid transparent; nostril surrounded by 3 to 6 scales including first supralabial; first supraocular undivided, not in contact with frontal; 7 to 8 (rarely 6) supraciliaries; collars 10 to 11; dorsal scales smaller than caudals, juxtaposed, 52 to 60 across middle of body; 22 to 27 femoral pores; ventral plates arranged in 32 to 34 transverse and 8 longitudinal rows; digits feebly compressed, keeled lamellae below. Snout-vent 67 mm, tail 150 mm.

Global distribution: Turkey, Iraq and Iran.

Reproduction: Lays up to 4 eggs.

Behavior: It basks on ledges where can move easily from sunlight to shadow and take refuge in crevices.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی سر و نیمه ابتدایی بدن به رنگ قهوه‌ای متمایل به سبز زیتونی یک‌دست است. دو یا چهار ردیف از نقاط روشن ریز با حاشیه‌های نامنظم تیره بر روی سطح پشتی بدن وجود دارد که به دلیل تراکم، به صورت خطوط عرضی مشکی دیده می‌شوند. بخش ابتدایی دم به رنگ خاکستری تا سفید متمایل به آبی و سه چهارم انتهایی آن به رنگ آبی روشن است. یک ردیف خال‌های بزرگ آبی رنگ به همراه نقوش سفید رنگ به همراه نقاط متمایل به سفید در پهلوها دیده می‌شود. شکم سفید متمایل به آبی، گلو و ناحیه مخرجی به رنگ نارنجی کم‌رنگ و سطح زیرین دم به رنگ آبی است. پلک پایین شفاف است. سوراخ بینی توسط ۳ تا ۶ پولک احاطه شده است که یکی از آنها اولین پولک لب بالاست. اولین پولک بالای چشمی از پولک پیشانی مجزا است. ۷ تا ۸ (به ندرت ۶) پولک مژه‌ای و ۱۰ تا ۱۱ پولک یقه‌ای دارد. پولک‌های سطح پشتی کوچک‌تر از پولک‌های روی دم هستند و در پهن‌ترین قسمت بدن در ۵۲ تا ۶۰ ردیف قرار گرفته‌اند. پولک‌های سطح شکمی در ۳۲ تا ۳۴ ردیف عرضی و ۸ ردیف طولی آرایش یافته‌اند. ۲۲ تا ۲۷ حفره رانی قابل مشاهده است. سطح زیرین انگشتان توسط پولک‌های تیغه دار پوشیده شده است. طول پوزه تا مخرج ۶۷ و طول دم ۱۵۰ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ترکیه و عراق.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است و تا ۴ تخم می‌گذارد.

عادات و رفتار: این لاسرتا معمولاً بر روی طاقچه و لبه صخره‌ها زیر نور خورشید می‌نشیند تا بتواند از آفتاب به سایه برود و در هنگام احساس خطر به شکاف صخره‌ها پناه ببرد.





لاسرتهای یاسوجی

Apathya yassujica (Nilson, Rastegar-pouyani, Rastegar-pouyani & Andrén, 2003) Yassujian Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta yassujica Nilson, Rastegar-pouyani,
Rastegar-pouyani & Andrén, 2003
Apathya yassujica: Arnold et al., 2007



Exterior characteristics: Dorsal surface of head and body grayish beige. From tip of snout, back to behind hind limbs laterally on each side of body a black fragmented band with two blue ocelli in its anterior section. Tail blue in sunshine, gleaming green in shadow, as the blue fades away. All of ventral surfaces unicolorated mint-green; lower eyelid transparent; nostril in contact with first supralabial; four supraoculars, first not in contact with frontal; 7 to 8 supraciliaries; collars 8 to 9; dorsal scales granular, non-imbricate (juxtaposed), smooth, round, 53 across middle of body; 22 femoral pores; ventral plates arranged in 30 transverse and 8 longitudinal rows; digits with a single strongly keeled series of lamellae beneath. Snout-vent 58 mm, tail 105 mm.

Global distribution: Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: During the day, it's active in sunlit areas; it is mostly seen on vertical surfaces of the rocks; it hides among stones and in crevices among rocks.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن و سر بزرگ متمایل به خاکستری است. نوار مشکی رنگ منقطعی از پشت بینی شروع شده و در دو طرف بدن تا پاهای عقب ادامه می‌یابد. دو خال آبی رنگ در قسمت ابتدایی این نوار قابل مشاهده است. دم در نور خورشید آبی رنگ و در سایه سبز کدر دیده می‌شود. سطح شکمی سبز یک‌دست است. پلک پایین شفاف است. سوراخ بینی به اولین پولک لب بالا متصل نیست. ۷ تا ۸ پولک مژه‌ای و ۸ تا ۹ پولک یقه‌ای دارد. پولک‌های سطح پشتی دانه‌ای، بدون همپوشانی، صاف و گرد بوده و در پهن‌ترین قسمت بدن در ۵۳ ردیف قرار گرفته‌اند. پولک‌های سطح شکمی در ۳۰ ردیف عرضی و ۸ ردیف طولی آرایش یافته‌اند. ۲۲ حفره رانی دارد. یک ردیف پولک تیغه‌دار در زیر انگشتان قرار گرفته است. طول پوزه تا منخرج ۵۸ و طول دم ۱۰۵ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: هنگام روز در مکان‌های آفتاب‌گیر فعالیت می‌کند. اغلب روی سطوح عمودی صخره‌ها دیده می‌شود. لابه‌لای شکاف صخره‌ها و زیر سنگ‌ها مخفی می‌شود.





ویژگی‌های ظاهری: در نرها سطح پشتی سر و بدن خاکستری متمایل به زیتونی، سبز و برنزی و دو طرف سر سبز روشن و گاه با نقاط یا طرح‌های موج مشکی رنگ است. گاهی نقاط آبی کم‌رنگی بالای شانه در سطح پهلوئی بدن دیده می‌شود. سطح پشتی ماده‌ها قهوه‌ای کم‌رنگ متمایل به طلایی و به همراه نقاط ریز مشکی و نوار جانبی قهوه‌ای تیره با حاشیه موج است. سطح گلو و سطح شکمی در ماده‌ها سفید رنگ و در نرها سبز روشن یا سبز متمایل به زرد و به همراه نقاط آبی فیروزه‌ای و مشکی در لبه خارجی آن است. گلو آبی یا سبز متمایل به آبی و ناحیه مخرجی و سطح شکمی پاهای به رنگ زرد دیده می‌شود. پولک‌های سطح شکمی در ۶ ردیف طولی قرار گرفته‌اند و آرایش عرضی آنها به گونه‌ای است که لبه عقبی آنها در خطوط مستقیمی قرار می‌گیرد. پولک‌های سطح پشتی ۴۳ تا ۵۳ عدد بوده و تیغه دارند. یک عدد پولک پشت بینی منفرد دارد و پولک رسترال به سوراخ بینی چسبیده است. پولک‌های یقه‌ای با آرایش مضرس کنار هم قرار گرفته‌اند. ۲۰ تا ۲۵ پولک گلوبی و ۲۷ تا ۳۵ پولک در زیر انگشت چهارم دارد. فاقد دندان کامی است. طول پوزه تا مخرج ۷۲ و طول دم ۱۴۷ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران و آذربایجان.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه به خوبی از تنه درختان بالا می‌رود و در مناطق سایه‌داری که اشغال کرده است با بالا رفتن از تنه درختان به جستجوی بخش‌هایی می‌رود که نور خورشید به آنها می‌تابد.

لاسر تای شکم سبز

Darevskia chlorogaster

(Boulenger, 1908)

Green-bellied Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta chlorogaster Boulenger, 1908

Lacerta boettgeri Mehely, 1907

Darevskia chlorogaster: Arribas, 1997

Lacerta chlorogaster: Anderson, 1999



Exterior characteristics: Head and back grayish olive, greenish, or bronze in male, with bright green on sides of head, with or without small black spots or vermiculation; a few turquoise spots sometimes present behind shoulder; female pale or golden brown above, with small blackish spots and dark brown lateral stripe with undulating margins; venter and throat whitish in females; venter of male light green or yellow-green with turquoise and black spots on outer ventrals; throat blue or bluish green. Transverse series of ventral plates with rectilinear or nearly rectilinear posterior margins, in 6 longitudinal series; 43 to 53 dorsal keeled scales; single postnasal; rostral touches nostril or just separated from it; parietal foramen present; collar serrated; 20 to 25 gulars on midline of throat from third pair of chin shields to collar; 27 to 35 lamellae under fourth toe; no pterygoid teeth. Snout-vent 72 mm, tail 147 mm.

Global distribution: Azerbaijan and Iran.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It easily ascends tree trunks to exploit patches of sunlight in shadowy areas they inhabit.





لاسرتهای البرزی

Darevskia defilippii

(Camerano, 1877)

Alborz Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta saxicola defilippii Camerano, 1877

Lacerta defilippii: Anderson, 1999

Darevskia defilippii: Arnold et al., 2007



Exterior characteristics: Dorsum cinnamon, olive-yellow, to brownish or olive-gray; occipital stripe (mid-dorsal area of back) finely and irregularly spotted with dark brown to black, often forming reticulum; sides darker than back, set with longitudinally arranged light ocelli; blue ocelli sometimes present; a row of ocelli marking upper margin of lateral dark stripe; venter often white or yellowish white, sometimes brick red in males, outermost ventrals with pale blue spots on exterior edge. Ventral plates more or less rectangular in shape, with rectilinear or nearly rectilinear posterior margins; collar not serrate; dorsals smooth, 41 to 56 across middle of back; usually single postnasal; pterygoid teeth absent; 22 to 27 gulars; 14 to 20 femoral pores on each side; 14 to 18 scales round middle of shank. Snout-vent 58 mm, tail 116 mm.

Global distribution: Iran and Turkmenistan.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal and it's often active in sun shine time. It is mostly active among rock piles and branches and the leaves of the bushes.

ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی به رنگ دارچینی، زیتونی متمایل به زرد تا قهوه‌ای و یا خاکستری متمایل به زیتونی و به همراه مجموعه‌ای از نقاط قهوه‌ای تیره یا مشکی رنگی است که از پشت سر شروع شده و در طول بدن، طرح شبکه‌مانندی را به وجود می‌آورد. دو طرف بدن تیره‌تر از سطح پشتی و به همراه مجموعه‌ای طولی از لکه‌های روشن هستند و گاه لکه‌های آبی نیز در این میان دیده می‌شوند. یک ردیف لکه روشن بر روی سطح بالایی نوار تیره جانبی دیده می‌شوند. سطح شکمی معمولاً به رنگ سفید یا سفید متمایل به زرد و در نرها سرخ آجری است. نقاط آبی رنگی در لبه خارجی سطح شکمی دیده می‌شود. پولک‌های سطح شکمی کم و بیش مستطیلی شکلند و آرایش عرضی آنها به گونه‌ای است که لبه عقبی آنها در خطوط مستقیمی قرار می‌گیرد. پولک‌های یقه‌ای با آرایش مضرس کنار هم قرار نگرفته‌اند. پولک‌های سطح پشتی ۴۱ تا ۵۶ عدد بوده و صافند. یک عدد پولک پشت بینی منفرد دارد. ۲۲ تا ۲۷ پولک گلوبی دارد و ۱۴ تا ۱۸ پولک ساق پارامحاط کرده‌اند. در هر سمت دارای ۱۴ تا ۲۰ حفره رانی است و دندان کامی مشاهده نمی‌شود. طول پوزه تا مخرج ۵۸ و طول دم ۱۱۶ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران و ترکمنستان.

وضعیت جمعیتی: فراوان.

عادات و رفتار: روز فعال است و در روشنایی آفتاب بیشتر دیده می‌شود. معمولاً روی صخره‌ها یا دیواره‌های صخره‌ای و سنگچین شده، لابه‌لای شاخه و برگ‌های بوته‌ها فعالیت می‌کند.



لاسر تای علفزار

Darevskia praticola

(Eversmann, 1834)

Meadow lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta praticola Eversmann, 1834*Darevskia praticola*: Arribas, 1997*Lacerta praticola*: Anderson, 1999

Exterior characteristics: Light brown above with green or olive tinge; narrow dark brown occipital stripe along crest, and wide brown or dark brown stripe on sides of body; usually a small number of small brown spots between lateral and occipital stripes; young (and sometimes also adults) unicolor; throat white; abdomen of males greenish, of females yellow. 24 to 28 transverse series of ventral plates with nearly rectilinear posterior margins, in 6 longitudinal series; dorsal scales keeled, 29 to 49 across middle of back; single postnasa 1; rostral not touching nostril; 16 to 30 temporals; collar serrated; 5 pairs of chin shields, the first 2 pairs in contact on midline; 15 to 17 gulars on midline of throat from second pair of chin shields to collar; 11 to 13 femoral pores on each side; 24 to 31 lamellae under 4th toe. Snout-vent length 64 mm, tail 131 mm.

Global distribution: Iran, Azerbaijan, Armenia, Georgia, Russia, Serbia, Romania, Bulgaria, Greece and Turkey.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal.



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی بدن به رنگ سبز یا زیتونی کم رنگ است. نواری به رنگ قهوه‌ای تیره از پشت سر شروع شده و تا انتهای بدن ادامه می‌یابد. خط جانبی پهنی به رنگ قهوه‌ای تیره بر روی پهلوها دیده می‌شود. معمولاً تعداد کمی نقاط قهوه‌ای رنگ در فاصله میان خط جانبی و خط پشتی به چشم می‌خورد. رنگ افراد نابالغ (و گاهی افراد بالغ) یک‌دست است. گلو سفید رنگ و سطح شکمی در نرها سبز و در ماده‌ها زرد است. پولک‌های سطح شکمی در ۶ ردیف طولی و ۲۴ تا ۲۸ ردیف عرضی قرار گرفته‌اند و آرایش عرضی آنها به گونه‌ای است که لبه عقبی آنها در خطوط مستقیمی قرار می‌گیرد. پولک‌های سطح پشتی ۲۹ تا ۴۹ عدد بوده و تیغه دارند. یک عدد پولک پشت بینی منفرد دارد و پولک رسترال از سوراخ بینی مجزا است. ۵ جفت پولک چانه‌ای دارد که دو جفت ابتدایی آن به یکدیگر متصلند. پولک‌های بقیه‌ای با آرایش مضرس کنار هم قرار نگرفته‌اند. ۱۵ تا ۱۷ پولک گلوبی و ۲۴ تا ۳۱ پولک در زیر انگشت چهارم دارد. در هر سمت دارای ۱۱ تا ۱۳ حفره رانی است. طول پوزه تا منخرن ۶۴ و طول دم ۱۳۱ است.

پراکنش جهانی: ایران، آذربایجان، ارمنستان، گرجستان، روسیه، صربستان، رومانی، بلغارستان، یونان و ترکیه.

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است.





سوسمار راده

Darevskia raddei (Boettger, 1892)

Radde's Lizard

نام‌های علمی مترادف:

Lacerta saxicola raddei Boettger, 1892

Lacerta raddei: Anderson, 1999

Darevskia raddei: Grechko et al., 2007



ویژگی‌های ظاهری: سطح پشتی به رنگ زیتونی متمایل به خاکستری روشن و یا سایه‌های مختلف قهوه‌ای از دارچینی تا قهوه‌ای متمایل به زرد و به همراه نقاط تیره بی‌شماری است که گاه دو خط موازی را از پشت سر در امتداد بدن به وجود می‌آورند. نوار جانبی تیره رنگی در پهلوها وجود دارد که سه تا چهار ردیف خال روشن بر روی آن دیده می‌شود. این خال‌ها در منطقه بالای دست‌ها آبی رنگ هستند. سطح شکمی سفید، آبی، سفید متمایل به سبز، زرد روشن و یا آبی متمایل به خاکستری و با خال‌های آبی رنگ در لبه خارجی است. پولک‌های سطح شکمی کم و بیش مستطیلی شکلند و آرایش عرضی آنها به گونه‌ای است که لبه عقبی آنها در خطوط مستقیمی قرار می‌گیرد. پولک‌های یقه‌ای با آرایش مضرس کنار هم قرار نگرفته‌اند. پولک‌های سطح پشتی ۴۱ تا ۶۲ عدد بوده و صافند. یک عدد پولک پشت بینی منفرد دارد. یک ردیف کامل از پولک‌های دانه‌ای، پولک‌های بالای چشمی را از مژه‌ای جدا می‌کنند. ۲۰ تا ۲۹ پولک گلوبی دارد و ۱۵ تا ۲۲ پولک ساق پا را محاط کرده‌اند. در هر سمت دارای ۱۳ تا ۲۳ حفره رانی است و دندان کامی مشاهده نمی‌شود. طول پوزه تا مخرج ۶۹ و طول دم ۱۳۴ میلی‌متر است.

پراکنش جهانی: ایران، ارمنستان، آذربایجان، گرجستان و ترکیه

زادآوری: این مارمولک تخم‌گذار است.

عادات و رفتار: این گونه روز فعال است.

Exterior characteristics: Dorsum various shades of light brown, from cinnamon to yellowish brown or light grayish olive; numerous dark spots irregularly arranged along spine (occipital stripe), sometimes forming two parallel rows; 3 to 4 longitudinal rows of light ocelli along sides within darker band (temporal stripe), these ocelli light blue in axillary region; irregular upper margin of lateral dark band usually marked by distinct row of whitish ocelli; venter whitish, bluish, greenish white, bright yellow or grayish blue. Ventral plates more or less rectangular in shape with rectilinear or nearly rectilinear posterior margins; collar not serrated; dorsals smooth. 41 to 62 across middle of body; usually single postnasal; complete row of granules separates supraoculars from supraciliaries; pterygoid teeth absent; 20 to 29 gulars; 13 to 23 femoral pores on each side; 15 to 22 scales round middle of shank. Snout-vent length 69 mm, tail 134 mm.

Global distribution: Armenia, Azerbaijan, Iran, Georgia and Turkey.

Reproduction: It is oviparous.

Behavior: It is diurnal.

